

ნაპარული

საქმადვილო შუახალი

ვალიწადი მხოლოდ

მცირე წლოვანთათვის

№ XVII

სექტემბერი

1906

ტფილისი

ელექტრომბეჭდავი ამბ. „შრომა“, მიხაილოვის ქუჩა, № 48.

1906

შ ი ნ ა ა რ ს ი :

1. პატარა ძიძა.—ლექსი შ. შდვაშელისა. 3
2. დედა-ენა.—კ. შარტვაჭელისა. 5
3. ბაბა წაიყვანეს.—შარამ დეშურასი 11
4. ოქროს ქათამი.—(ხალხ. ზღაპარი), დათ. კადოსანძისა. 14
5. გეოგრაფიული ცნობანი.—(თარგმანი ინგლისურით)
გაგრძელება 21
6. გასართობი.— 24

პატარა მიძა.

ბელქი ბუსების მოსაგვრებლად
და ძმას ჰკუძაგობს, ვით ფრთხილი მიძა;
ბზუილა მანც წამოეზარა,
უკბინა ცსვირსე, გამოაღვიძა.

ამოითათა ქორფამ სელეები
მწარის ღიმილით, მწარის ცქრიალით
დას გადაჭსედა და საუკედური
თითქოს გადასცა თვალის ტრიალით.

და აკვანს არწევს, თან ეფიცება,—
უცბად მოფრინდა ბუსი ბზუილა,
მე ისე მითხრა: მსურს ვაკაცოო,
მაგრამ ეძმაკმა მომატყუილა.

ეველა შენ კაცნის, კვალერსება:
დიდი, ზატარა, კაცი და ქალი,
ზგერ ზეწელაც თავსე გველება,
და დაგჭიკჭიკებს მერცხალი ძალი.

ახლა მერცხალმაც რო გაგაღვიძოს,
ან ფრთა ფარფატა ზეწელამ ფრენით,

განა დაიას უნდა შეჭხედო,
შენ კენაცვალე წურომით და წეენით?!

თარგმანი
გიორგი მთავარი

იძინე, შენი გულის ჭირიმე,
და ძმას აღურსით ესვეწებოდა...
ბუზი ბზუოდა, რადგან სტუუოდა,
სირცხვილით ჭერში იძაღებოდა.

შ. მღვიმელი.

ღელა-ენა.

ოწია, არ მოდიხარ კლასში? საცაა ღოო
ცვისას დარეკამენ,—შესძახა ფაცხის კა-
რის შეღებისთანავე ნიკომ თავის ამსა-
ნაჲ კოწიასა და შევიდა ფაცხაში.

— ნიკო, შენა?—დავეითხა კოწია ნი-
კოს და იქვე ნაკვერჩხლებზე გასაცხელებლად დადებულს ცივს
ღოძს გადაბრუნება დაუწყო.

— მოიცა, ჯერ ადრეა, მზე ხომ ეს არის ახლა ამოვი-
და, საცაა ღოძიც გაფიცხდება, დაჯუღეთ და ორივემ ვინაუს-
მოთ.

— არა, მე ეს არის ვჭამე, დედამ გამიკეთა ღოძის-ღოძი
და წიწილი,—უთხრა ნიკომ.

— კარგი კოწია, შენც ძაღუე მორჩი და წავიდეთ კლასში,
თორემ დაგვიგვიანდება და მასწავლებელი უსადილოდ დაგვტო-
ვებს.

— აი, ასეავე, — უთხრა კოწიამ და სასქაროდ დაიღწა ნაკადული კვერნსლებიდან უკვე მშვენებულად გაფიცებული დასუსტებული გილას კიდევაც დამწვარი ღომის ნატესი, გაბურტვა, რადგანაც ნაცარი მოსდებოდა, მერე შეუბურა, რომ უფრო გასუფთავებულიყო და დაუწყო ჭამა, მაგრამ საცოდავს ბაღლს ცხარიელა ღომი არ ეკმარებოდა და სასქაროდ მიჰმართა დედას.

— დედა, რა არის, მომეცი რამე მისაჭმევი, ვერ ვჭამე ცხარიელი ღომი, — საუკუდურისა და თანაც სვეწნის კილოთი უთხრა დედას კოწიამ.

— შეილო, მარილის კბილი მიაჭამე, თორემ მეტი არაფერი არ არის, — ამოოხვრით უთხრა დედას. — კოწიაც სასქაროდ შეექცა საუსმეს.

— მართლა დედა, — გაასხენდა ერთბაშად კოწიას, — რაქნა, წიგნი რომ არა მაქვს. მასწავლებელმა მითხრა, თუ სვალ „დედა-ენა“ არ მოგიტანია, იცოდე, კლასში არ მოხვიდეო, — უთხრა კოწიამ დედას და თანაც დაღონებულს თვალებიდან ცრემლები ჩამოუვარდა.

— შეილო, მე უბედურს რო არა მბაბღია-რა, რითი გივიდო? თუ რამე მქონდა, — ეს ფომტის ფული ვარო, ეს მასწავლებლისაო, ეს მღვდლისაო, ეს მწერლისაო, ეს გზის გასაკეთებელიო, ეს ჯანდაბისაო და ჯოჯოხეთისაო, რომელ ერთს უნდა გავეძლო მე ოხერმა ქვრივმა. რა წეაღში გადავარდე, შეილო, ერთი ძროხა შებადა, ცოტა იოლადა მივიდოდით ხან რძით, ხან ეველით, მაგრამ ისიც ცოდვით დამწვარმა მამასახლისმა გუშინ ფომტის ფულში წაიუკანა. მეკონა ფომტის ფულს ერთი სუთიოდე მანეთი მინც გადარჩება. მეტი, მაგრამ მაგ ჩემ დღეში ჩამდგარმა ძროხა თვითონ დაიკავა და მე გარდა ფომტის ფულისა კაპეიკიც არ მომცა. ოს, ღმერთო! წადი, შეილო, კლასში, ცოტა ხნის შექდეგ მე მოვალ და მასწავლებელს შევესვეწები არ გამოვაგდოს.

დედის სიტყვით დაიძებულმა კოწიამ მარდად გასწია სკოლისაკენ. ჯერ ადრე იყო, მაგრამ შეკირდები სვეულებიან მებრ თითქმის ვეკლანი მისულიყენენ; ზოგი დასეირობდა და სმა მალღა წიგნს კითხულობდა, ზოგი იჯდა ძაგიდასთანა და გულში იხეპირებდა სმის ამოუღებლივ გაკვეთილებსა, ზოგიც იქვე მღვარ ფიცრის დაფაზე ცარციოთ რაღაცეებსა სწერდა, დანარჩენები-კი დასტოდნენ, თამაშობდნენ, ვვიროდნენ; უერთბ სმენბ აღარ იყო, კოწია-კი მოწყენით იყო, რადგან დღეს

უწიგნოთ მოვიდა სკოლაში და არ იცოდა, თუ რას ეტყოდა მასწავლებელი, დასტოვებდა კლასში, თუ არა. მართალია, დაჰქირდა დედა, მოვალ დღეს და ვსთხოვ მასწავლებელს—არ გამოგადგოსო, მაგრამ შეიწყნარებს დედის თხოვნასა? ფიქრობდა გულში კოწია.

ამ დროს მივიდა იმასთან მისი ამსახავს თორმეტი წლის

ბიჭი იოსება და ლექსით მიეაღერსა, რომ გაემხიარულდებიან როგორმე მეგობარი:

ხემა კარგო ციცუნიაჲ,
რისთვის მოგიწუენია,
თუ რომ მეხვი ვერ იმოგენ
ე მაწონი შენია!

და ხელი მიუშვირა კედელსე და ბავშვებმაც საერთო სიცილი ასტეხეს, მაგრამ კოწიას, გამხიარულების ნაცვლად, გული უფრო და უფრო აუხუედა, ტუხები აუცახცახდა და ძაღა-უნებურად ცრემლები გადმოსცვივდა, ტირილი აუვარდა. ამხანაგებმა მაშინვე სძაურობა შესწუვიტეს და გარს შემოესვიუნენ, რომ გაეგოთ მიხეზი ტირილისა. კოწიამაც აუხსნა, რომ დედას ფული არა ჰქონდა და წიგნი არ ეუიღნა.

— ნუ სტირი, კოწია, — უთხრა ერთმა თერთმეტის წლის ამხანაგმა, — დღეს ბაბამ *) აბაზი მომცა კამფეტის ფულად, მაგრამ კამფეტს არ ვიუიდი, რათ მინდა, უკამფეტოდაც შემიძლია ვიყო, აი, დაიჭი, მაგრამ არ გუეოფა, რაჟენა!..

— მე მაქვს ძაური, დაიძხა მეორემ.

— მეცა მაქვს ორი ძაური!

— მეც ძაური მაქვს, — განისმა აქეთ-იქიდგან და ამხიარად კოწიას ამხანაგებმა ორი აბაზი შეუგროვეს „დედა-ენის“ საუიღლადა.

— წადი, იუიდე ძაღე და მოდი; ეცადე, ლოცვას მოუსწრო, — უთხრეს ერთსმივე ამხანაგებმა.

კოწიაც მაშინვე შურდულივით გავარდა ბაზრისკენ „დედა-ენის“ საუიღლადა.

სკოლაში უკვე ლოცვა გათავებულყო, რომ კოწიამ კარი შეადო კლასისა და იქვე, როგორც დამნაშავე, მასწავლე-

*) ბაბამ.

ბლის წინ განურდა, ხელში ახლად ნაეიდის წიგნითა და მასწავლებლის სიტყვას უცდიდა.

— შენ, ჯღარკავა, სად იუაჲ ამდენს ხანს, ნუ-თუ არ იცი დრო სწავლის დაწყებისა? — ჰკითხა მასწავლებელმა.

— წიგნი ვიეიდე, ბატონო!

— რაღა დროს წიგნის სუიდეჲა იუო, გუშინ ვერ იეიდე, რომ გაკვეთილი გასწავლა? დაჯექე ემანდ კუთხეში, — დასძინა მასწავლებელმა და მიუბრუნდა ნიკოს. გვეგვეტორო, აბა, მითხარი გაკვეთილი.

— „მოდო ვნახოთ ვენახი“?

— იცი? — კითხა მასწავლებელმა.

— კი, ბატონო.

— აბა, სთქვი.

— „მოდო ვნახოთ ვენახი, — დაიწყო ნიკომ.

რამ შეჭამა ვენახი,

მიჲკულ, ვნახე ვენახი

თხამ შეჭამა ვენახი“.

ამ დროს გაიღო კლასის კარი და შემოვიდა კოწიას დედა.

— უკაცროდ, შენი ჭირიჲე, მიჭმართა შიშიჲედ თაჲის დაკურის შემდეგ ბოდიშის მოხდით შავს სამკლოფიარო ტანისა-მოსში გამოხვეულმა კოწიას დედამ მასწავლებელსა.

— ვინა ხართ, რა გინდათ? რისთვის გარჯალხართ? დრო არა მაქვს, შეგირდებს ვასწავლი, ჩაეკითხა უკმაჲოფილო კილოთი მასწავლებელი.

— მე, შენი ჭირიჲე ჯღარკავას დედა ვარ, — მაგრამ თვალი რომ გადაავლო შეგირდებსა და შეიღი ველარ შეაძმნია, შეგროთა: ჯღარ იცოდა, რა ექმნა.

— შერე რა გინდათ, სთქვით ძალე? — გაუმეორა წყენით მასწავლებელმა.

— ხეში შვილი, ბატონო, სომ არ გამოავდეთ?

— თქვენი შვილი? ატორ არის! — მიუთითა მასწავლებელმა კუთხეში მდგომ კოწიასზე.

— ბატონო, მე ერთი საწყალი ქვრივი ქალი ვარ, ოთხი წელიწადია ქმარი მომიკვდა, დამრჩა მარტო-მარტო ეს ერთი ბიჭი, მინდა ვასწავლო, რადგანაც სწავლის ნიჭი აქვს, მაგრამ არა მახადია-რა. ვთხოვ ამიტომ, შენი მუსულების ჭირიძე, მიჭხედე ჩემს მწუსარე მდგომარეობას და გუძინ რომ რაღაც წიგნი დაგიბარებიათ ჩემი შვილისა, ფული ვეღარ ვიძოვნე და იმის გამო ნუ გამოაგდებთ კლასიდან.

— როგორ თუ წიგნი!... — გაიოცა მასწავლებელმა; აბა რაა მამ, ხელში რომ უჭირავს, — იკითხა მან და კოწიას მიუბრუნდა.

— ჯღარკავა, წიგნი ვინაა?

— ჩემია, ბატონო, — მიუგო სინარულიისგან ატირებულმა კოწიამ.

— შვილო, ვინ მოგცა? — მიჭხარდა დედა შვილსა. კოწიამ ტირილი ვეღარ შეიმაგრა და ნაწვეკტ-ნაწვეკტად ძლივს-ღა წარმოსთქვა:

— ი...თს...ე...ბამ ერ...თი...აბა...სი მ...ომ...ცა, დანარჩენი სსეებმა და ვიუიდე.

— ოს, იესო ქრისტემ აჩუქოს თქვენს დედ-მამას თქვენი თავი ჩემი შვილის სიკეთისათვის, — ხელეუბანურობით დაუწყო საცოდებუმა ქვრივმა ბავშვებს ღოცვა.

კეთილი საქციელი შეგირდებისა მასწავლებელსაც ძრეულ ესინამოვნა. მერე ყველაფერი გამოიკითხა და ნიძნად მადლობისა სასსოფრად ბავშვებს ქართული საკითხავი წიგნაკები დაურთო საჩუქრად.

კ. მარტვილელი.

4 ივლისი 1905 წ.

აგარაკი დარბაზი, ერევ. მუზეუმი.

ბაბა წაიუკანეს.

(ვეფხვიანი ზურას, იკას და სუსანას).

შენიერი, მოკაშკაშე მთვარინი ღამეა,
 — ბალებიდან მუსიკისა და სიმღერის
 სმა მოისმის; ამაღამინდელი წენარი,
 დღესავით ნათელი, დიდებული ბუნება

კვება სულდგმულს ერთ გამოუთქმელს სიტკბოებას აგრძნობინებს, მწუსარეთ გულის ტკივილსა და დარდს უნახევრებს.

აგერა, ესოში ხატაური კატა და განებიერებული თეთრი ფინია ძალი ერთმანეთს შეგობრულად ეთამაშებიან. ძალი წამოწოლილია; კატა ხან თავსედ გადაახტება, ხან ზურგსედ შეახტება, ხან კლანჭს გამოჰკრავს, ნებიერიც კატვრენილი სიამოვნებით შეჰყურებს თავის მწვალბუბულს.

ამ ესოში სცხოვრობს ერთი ჰატიოსანი ოჯახი. ფანჯრებიდან შეპარული მთვარის შუქი ნახად დასციმციმებს ჰატარა არხილს, რომელაც ძამის საწოლსედ გამხლართულა და სტიორის. თვალცრემლიანი რვა წლის გოგი გულსაკლავადა ღნავის:

— ბაბა *), ბაბა, ჩქარა მოდი!.. მოდი... მოდი, ძენი ჭი-
რიმე, ჩემო ბაბა!..

— სუთის წლის არჩილი-კი ჰირქვე წვეს და რაც ძალი
და ღონი აქვს, გაჭკვივის:

— ბაბა!.. ბაბა!.. წადით აქედან, ეს ბაბას საწოლია, ბა-
ბა უნდა დაწვეს აქა, ბაბა... ჩემი კარგი ბაბა...

ვეელაზედ უფრო არჩილს უევარდა ძამა; ვიდრე ძამა არ
მიუწვებოდა, თვალს არ მოჭსუჭავდა, ბავშვი სხვას ახლოც არ
მიიკარებდა.

ორის წლის ჰატარა, ლამაზი გოგონა სოფიკო, დედას
უსის კალთაში და ჰურის ნატყსით ჰირგამოტყნილი განცვი-
ფრებული შესცქერის გოგის, არჩილს და თავის საბრალო დე-
დას, რომელსაც ლამა-ღუპით ჩამოსდის ლოუაზე ცრემლები; ჰა-
ტარა გოგონას არ ესმის, რა მოხდა და რამ ააშფოთა მთე-
ლი ოჯახი.

ჩვეულებრივი სისუფთავე და ლაზათი აღარსადა სჩანს,
გულსაკლავი სურათია ოთახში: სუფრა გადაუფარებელს მაგი-
დაზედ განელებული სამოვარი სდგას, იქვე გაცივებული, ჩაით
სავსე ჭიქები, სოკიც დანახევრებული და ლამაძიქები ალაგია.
ჰურის ნატყსები აქეთ-იქითა ჰქურია, ჩაის წყალში ნამცეცები
ტივტივებენ. ლოგინი არეულ-დარეულია საწოლებზედ.

— დედა, მითხარი, სად წაიუვანეს ბაბა სიმტინამა ჯარის-
კაცებმა? რა სთქვი, დედა ჩემო? ბაბა სატუსალოშია?! ნუ-თუ
მარტოკა იქნება ამაღამ?.. სომ ვერ დაიბინებს უჩვენოთ? სომ
შეემინდება? ჯარისკაცები ბაბას სიმტებს დაჭკრავენ?.. ვაიძე...
ჩემო ბაბა! ბაბა!!.. და გოგი ისევ ტირილს მოჭევა.

შუაღამე გადასული იყო, არჩილს-კი ძანინც არ ეძინა. რაც
სათამაშოები ჰქონდათ სახლში და სილუელობა, არჩილს მთლად

*) ბაბა—მამა.

გარშემო შემოუწივს, მაგრამ იმან ზედაც არაფერს შეჭსება და
 ერთსა და იმავეს ვაიმხსოდა:

— ბაბა!.. ჩემო ბაბა!.. მოდი ჩქარა... მოდი ბაბა... თავი
 მტკივა... თავი, ბაბა!.. უშენოდ ვერ დავიმინებ...

მაგრამ ბაბა ამ დროს სატუსაღოს ნესტიანს ოთახში იმ-
 ეოფებოდა და თავის ტკბილ ოჯახის მოშორებასა სწუსდა.

საბრალო ირინეკი ცხარე ცრემლებსა ჭლურადა ისევ.

მარიამ დემურიძე.

ოქროს ქათამი.

(ხალხური ზღაპარი).

იყო და არა იყორა, ღვთის უკეთესი რა იქნებოდა, იყო ერთი გლეხი, სახელად სიმონას; სიმონას ჰყავდა: მოსუცებული დედა ქეთევანი, მეორე ცოლად სალომე და ორი ვაჟი: პაულე—უფროსი და ალექსი—უმცროსი.

არა ებადარა სიმონას, ორი სახედრის გარდა. სახედარს აწიღვინებდა ტყიდან ფინსსა, ჰქვიდა ქალაქში ექვს შაურად ორთავ საპალნესა და ამით არჩენდა თავის ოჯახს. დიდხანს ეწიღებოდა ფინსსა ჩვენი სიმონა, მაგრამ ექვსს შაურს ვერ გადბადილა; მეტს არავინ ამღეკდა.

ბოლოს, როცა შვილები წამოეწარდნენ, ცოლმა სალომემ უთხრა სიმონას: კაცო! ეკ ექვსი შაურის პური აღარა ჰყოფნით ემაწვილებს, იფიქრე რაღე, თორემ მძივრები რჩებიანო. სიმონა საგონებელში ჩავარდა, მაგრამ რას უშველიდა; ფინსი მეტად არ იყიდებოდა. ბევრი იფიქრა სიმონამ და ბოლოს გა-

დასწვებიტა: რას ჩავაძივდი ამ ერთ ვერანა ტუეს, რომლის ფი-
 ჩსიც ექვსს შაურსე მეტად არ იუადება, მოდი, ამას იქით წიროს
 დანირ ტუეში წაუბლ, შეიძლება ხამი *) გამოდგეს და ფიჩსი
 მეტად გაიეიდოსო.

წავიდა იმ ტუეში ჩვენი სიძონა და დაიწყო ფიჩსის ჭრა.
 უცებ გამოხტა ტუიდან ერთი ქათამი, დაიწყო კაკანი მის ას-
 ლოს, შვეიდა ერთს ბუჩქში, დაიბუდა, ისევე ძალე წამოხტა
 და გაჭქრა. სიძონამ, რა თქმა უნდა, მოხჭრა ფიჩსი, აჭკიდა
 სასკდრებსა და შინისაკენ გასწია, გზად მივიდა ბუჩქთან, ნა-
 ხა, რომ ქათამს კვერცხი დაუდვია, აიღო და წაიღო თანა.
 მინ რომ მივიდა, კვერცხი ცოლს შესთავაზა: აჭა, დედაკაცო,
 ტუეში ვიპოვეო. ცოლი შემოსწორა: რა თავში ვიხლი ძაკ კვერ-
 ცხსა, ემაწვილები მძიურები მესოცებიან; წაილე ისევე ბაზარ-
 ში, გაჭკიდე და ძაკის ფასად ჰური უვიდე ემაწვილებსაო.

რღას იტუოდა, წამოვიდა სიძონა ფიჩსის გასასეიდათა.
 თან სელში კვერცხი ეჭირბ. გზაში შემოეყარა ერთი კაცი და
 შევეაჭრა: რა მოგცე, მძობილო, ძაკ კვერცხშიო? სიძონამ გა-
 იფიქრა, დამცინისო უთუოდა და გაჯავრებით უთხრა: ამ კვერ-
 ცხის ფასი ბაუშუძაც-კი იცის, რა ღმერთი გაგიწერა, რომ არ
 იციო? შეიდველმა თუძანი აძლია. სიძონამ სელახლად უპა-
 სუსა: ძასხარად შენი თავი აიგდე! არა ვეიდი ჩემს კვერცხსაო!
 და გასწია თავის გზითა, ვაჭარ-კი არ ეშვებოდა. ჯერ ორ-
 მოცი და მერე ორმოცდაათი თუძანი აძლია. სწვდა ძაძინ სი-
 ძონა სელში და უთხრა: მომეციო! ვაჭარმა წაიუვანა მეფიჩსე
 თავის სასლში და ჩაბბარა ორმოცდაათი თუძანი, თან დაუმა-
 ტა: ამ კვერცხისა მუდამ დლე მომიტანე და აძღენივე ჩაიბა-
 რეო ეოველ დლე.

გამომეძვიდობა ვაჭარს მეფიჩსე, გაუიდა ისევე ძველ ფასად
 ფიჩსი, იუიდა ბლომად ჰური და სორაკეული და გამოსწია

*) უტუბი, შენახული.

სასლისაჲგანა. ცოლს საშინლად გაუკვირდა: ადამიანო, ამოდენა სორბეული საიდგან მოიტანე, ფული სომ არ გამოვიხინათ?! კაცმა უაჰო კვირცხის ამბავი. ცოლსაც და დედისაც, რასაკვირველია, ძალიან გაუსარდათ, რომ ისეთი ბედი ეწიათ.

ძას შემდეგ ჩვენი მეფინსე მიდიოდა მუდამ თავის ორი სასედრით ფინსზე და ფინსთან ერთად მოჰქონდა კვირცხიც, რომელსაც ქათამი უღებდა. მიჰქონდა მერე ქალაქში და ჰქვიდდა: ფინსს ძველ ფასად, კვირცხს-კი ორმოცდაათ თუმნად, სულ იმავე ვაჭარსზე. სიმონა ძალე-გაკეთდა: აიძენა ლამაზი სახლეუბი, უმწვილეები სელობაზედ მისცა, კეთილს ცხოვრებაში ჩავარდა. მაგრამ ძალე დახანტდა და მოსწეინდა თავისი სელობა.

წავიდა ამიტომ ერთს დღეს ტყეში, დაუგო მასე ქათამს, სადაც კვირცხსა სდებდა; გააბა მასეში, აიუვანა და შინ წამოიუვანა. ქათამი აქაც ისევე ჰსდებდა კვირცხსა, კვირცხს ისევე ვაჭარსზე ჰქვიდნენ ორმოცდაათ თუმნად. სახელად „ოქროს ქათამი“ დაარქვეს.

ვინ იცის, როდემდის ეოფილიეო ასე, ჩვენს სიმონას რომ სიბერის დროს იერუსალიმს წასვლა არ განეზრასა სალოცავადა და ცოდვების მოსახანნიებლად. ახრი მეუღლეს გაუსიანრა, ცოლმაც მოუწონა. მაგრამ „ოქროს ქათამის“ კვირცხი რომ წინანდებურად ორმოცდაათ თუმნად გაუიღულიეო, წაიუვანა ცოლი კვირცხის მუშტარ ვაჭართანა, გააცნო და გამოუსვანდა, ამის შემდეგ ჩემი ცოლი გახსლებს კვირცხებსაო. რა უნდა ეთქვა ვაჭარსა? სულ ერთი არ იეო იმისთვის, აღხანა მიუტანდა კვირცხსა, თუ ჩაღხანა?

რამდენისამე დღის შემდეგ სიმონა თავისიანებს გამოემჰვიდობა, ჩააბარა ოჯახის ცოლსა, ასენა ღმერთი და შორე კხას გაუდგა. დედაკაცი, რაღა თქმა უნდა, მუდამ დღე უსიდავდა ვაჭარს კვირცხებსა. ერთსელ უთხრა ვაჭარმა დედაკაცსა: აბა, იფიქრე, რამდენი ფული მომიცია თქვენთვის აქრობამდის,

მაგ ფულებისა, იცოდე, კიდევ ბევრი მაქვსო! ერთი თხოვნა მაქვს შენთანაო და, თუ ამისრულებ, დიდძალ ფულს მიმართავ ბო! დედაკაცმაც უბასუსა: ავაშენოს ღმერთმა! დიდძალი ფული მიგვიღია შენგანა და კარგათაც ავაშენდით. ისეთი რა უნდა მთხოვო, რომ არ ავიწროლო, მთხოვე და შენთვის სულსაც არ დავიშურებო!

მაშინ ვაჭარმა გამოუცხადა. დამპატივე იმ ქათამსე, რომელიც ამ კვერცხებსა სდებსო და მე ვიცი, როგორც გადაგიხადო. დედაკაცმა დიდის სისარულით დაჰპატივა მეორე დღე-სვე სადილათ, გამოეთხოვა და წამოვიდა სახლში.

სალომეს აქ არა დაუძალა-რა; გამოუცხადა დედამთილს ვაჭრის სურვილი და აგრეთვე თავისი მტკიცე სიტყვა დანიშნებისა. დედამთილს, რასაკვირველია, არ მოეწონა; მოაგონა და თავიანთი წინანდელი სიღარიბე და ამქნება ქათმის მიხედვით. ან რა სული უნდა იყოს, რომ „ოქროს ქათამი“ დაჰკლასო, ჰსთქვა. მაგრამ რძალმა ბინუნშიაც არ წაიგდო დედამთილის სიტყვა. დიდებამ შვილისშვილებსაც შესწავლა, — დედინაცვალს „ოქროს ქათამსა“ ჰკლავსო. უმაწვილებმაცა სთხოვეს დედინაცვალს, ქათამი არ დაეკლა, მაგრამ მაინც დაჰკლეს მეორე დღეს „ოქროს ქათამი“, გაბღღვენეს ზ სახარმად შემოდგეს. ამ დროს დაბრუნდნენ სახელოვნოდან უმაწვილები და რომ ნახეს, დედინაცვალს „ოქროს ქათამი“ დაუკლავს, დაუწვეეს თხოვნა, ეწმეკინა რამე, რადგანაც ოსტატი უკანვე იბარებდა მათ, ძალე უნდა დაბრუნებულევნენ. იფიქრა დედაკაცმაც, ქათამს არა დააკლდებო-რაო, აიღო და ერთს მისცა კუჭი, მეორეს ღვიძლი. სჭამეს უმაწვილებმა ჰური და ისევ სახელოვნოში გაიქცნენ.

მოვიდა ვაჭარიც, რომლისთვისაც იხარებოდა ქათამი. დედაკაცმა დიდის პატივისცემით გაძალა სუფრა და ქათამი ვაჭარს მიართვა. სტუმარმაც ჩამოართვა, ასეღ-დასედა და, რომ

ნახა, ქათამს აღარც კუჭი ჰქონდა, აღარც ღვიძლი, იკითხა: — ამ ქათამს კუჭი და ღვიძლი არა ჰქონდა?

— როგორ არა, გეთაყვა. მიუგო სალომემ. — მაგრამ სასელოსნოდან ბავშვები მოვიდნენ და მთხოვეს რამე, გვაჭამო! მეც ავიღე და ერთს კუჭი მივეცი, მეორეს ღვიძლიო.

დედამთილი მეორე ოთახში იყო, მაგრამ ლაპარაკი კარგად ესმოდა. აიღო მამინ სტუმარმა მოხარული ქათამი მიუგდო უკანა და უთხრა:

— რა თავში ვიხლი, მე მაგისი კუჭი და ღვიძლი მინდოდა!

— აბა, რაქნა ამისთანა ქათამი დამაკვლევინე და ესლაკი იძხვი, რა თავში ვიხლიო!

— არსეინად იუავი! კუჭი და ღვიძლი, რომელიც უმაწვილებისთვის გიჭმევია, ჯერ არ ექმნებათ მონელეული და თუ დაჭსოც, ამოაცლი კუჭსა და ღვიძლსა და გადმოძეკე, ჩემს სიტყვას შევასრულებო.

ნახა დედაკაცმა რომ მოსტეუვდა, დასთანხდა და უთხრა:

— კარგი, ამაღამ უმაწვილებს დავსოცავ, ამ ივაცლი კუჭსა და ღვიძლსა, სვალ მოდი და წაიღეო!

როგორც-კი შეიტყო დედამთილმა წვეული რძლის დანიშნება, მამინვე უმაწვილებსაჰკენ გაჭქანდა და შეატუობინა დედინაცვლის ჰარობა ვაჭართან.

— წადით, შეიღებო, დაიკარგენით, რომ თქვენი ცოდვა არა ვნახოვო!

რას იზამდნენ უმაწვილები, დასთანხდნენ დიდედსა და უთხრეს ერთმანეთსა: „მოდი, წავიდეთ, ვნახოთ ღმერთი რას ინებებსო“!

დიდედამაც დაჭკოცნა უმაწვილები, დაულოცა კცა და გაისტუმრა.

ბევრი იარქს, თუ ცოტა, მივიდნენ ბოლოს ერთს ქალაქში, სადაც შეურილეთ მთელი სასელმწიფოს საღისი და სახლის სელმწიფეს ირჩევდნენ. ჩვენი მკვარებიც საღისში გაერივნენ, მაგრამ როგორღაც ასცდნენ ერთმანერთსა. რას იზამდნენ?! მივიდა კუჭის ჩამელაზავი ერთ საბანთანა და უთხრა, მოვამაგირედ დამიჭიროე. მეპურებაც დაიყენა და ბინა მიუჩინა საწოლად. დილით რომ წამოდგა, ნახა ემაწვილმა, რომ თავიქვე მთელი ჰარკი ოქრო უძევს; ჩაფიქრდა ემაწვილი: იქნება მეპურე მცდისო, მაგრამ ამდენი ოქრო ვინ მისცა ამ საწვალ მუშასაო? ბოლოს გარდასწვევითა: მოდი, ოქროს დავმაღავ და თუ სვალაც გაჩნდა ამნაირად ოქრო, მაშინ უთუოდ კუჭის მიზეზი იქნებაო. გათენებისას, მეორე დილით, ნახა, თავიქვე კიდევ იმნაირივე ჰარკი უძევს, ოქროთი სავსე; დარწმუნდა მაშინ ემაწვილი, რომ ოქროს ჰარკი კუჭის წვალობა იყო.

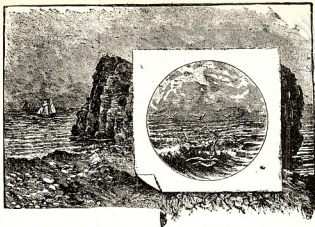
დაეთხოვა ემაწვილი მეპურესა და წავიდა სხვა ქალაქში. დაიჭირა ცალკე ოთანსი და დაიწყო ცხოვრება. მაგრამ დახუთბენიერებასა, გაღვიძებისას მუდამ თავიქვე მთელი ჰარკი ოქრო ჰხუდებოდა. ამ გვარად ბოლოს დიდძალი ოქრო მოაგროვა. ერთსელ ემაწვილი ქალაქში დასეირობდა. უცებ სელმწიფის სასახლეს მიადგა. შეჭხედა, ვნახოთ, ზის ერთი ჰირბადიანი ქალი, რომ არავის ენახა მისი სხესე; წინ დიდი ვერცხლის სინი უდგას, ზედ შავი ფული უურია; გვერდით ქალს დედაბერი ახლავს. მივიდა ემაწვილი დედაბერთანა და ჰკითხა, რასა ნიშნავდა ესა. დედაბერმაც აუსენა ემაწვილს, რომ ჰირბადიანი ქალი სელმწიფის ქალი იყო, ფულუბიკი სინზე იმის ჰატივისმცემლებს დაეწეოთ. როგორცაჲკი შეიტყო ემაწვილმა ეს ამბავი, ამოიღო მაშინვე, რაც ჯიბეში ოქრო ჰქონდა, დაუყარა სინზე და გასწია თავის გზით. გაიკვირა სელმწიფის ქალმა და ჰკითხა თავისს გამდელსა: ვინ არის ეკ ემაწვილი, რომ ამოდენა ოქრო დამიყარაო? დედაბერმაც მოახსენა: ამ ემაწვილს

ისეთი ქათმის კუჭი ბქვს გადაელახული, რომ მუდამ დილა თავუკვამ ოქროთი სავსე ზარკსა ზოულობსო. სელმწიფის ქალმა ძალიან გაიკვირვა. მეორე დღეს ემაწვილმა იმდენი ოქრო დაუყარა სინსე, რომ სულ გაუვსო და უხიდა ასე, სანამ, რაც ოქრო ჰქონდა, სელმწიფის ქალს არ გადასცა სულა.

ერთსელ სელმწიფის ქალმა ჰკითხა თავისს გამდელსა: არ შეიძლება ეკ კუჭი როგორმე მე ჩავიკდოვო? გამდელმა უბასუხა: ადვილი სამსახურია! ვეწვიოთ ამაღამ ემაწვილსა და დანარჩენი მე ვიცო, დასთანსმდა ქალი.

მოამზადა გამდელმა საგულად ნაირ-ნაირი საჭმელ-სასმელი და გაუდგნენ კასსა. მიადგნენ უდროვოდ ემაწვილის სასლსა და დაუკაკუნეს კარი. ემაწვილმა ჰკითხა: ვინა სართო? გამდელმა მოახსენა: სელმწიფის ქალი გესტუმრა და მენ იცი, როგორც დაუსვდებიო. მართალია, ძლიერ იამა ემაწვილსა, მაგრამ, რადგანაც მისი საკადრისი სამსადისი არა ჰქონდა, უბასუხა: რა კქნა, მაგისი მიღება ამაღამ არ შეიძლიან, საკადრისი სამსადისი არა მაქვსო! გამდელმა უბასუხა მაშინ: ნუ შესწუხდები, ვოველისფერი თანა გვაქვსო. გაუღო მაშინ ემაწვილმა კარი და მიიღო სტუმრები. ემაწვილმა რომ ნახა სელმწიფის ქალი, კინაღამ მთლად გადიროა იმისი სილამაზისგან. გამდელმა კაძალა სუფრა, დასსდნენ და შექქესენ. კარგა მოღსენამი რომ იყვნენ, გამდელმა ემაწვილს საჭმელში წამალი ჩაუყარა და დააღვეინა. ჩქარა გასწრა წამალმა, ემაწვილს ზირიდან ასაქმა და კუჭი წამოაღებინა. სელმწიფის ქალმა მაშინვე გადაელახა ის კუჭი, ადგნენ და გამოსწიეს, ემაწვილი კი ამ მდგომარეობაში დასტოვეს. დილა რომ გათენდა, ემაწვილს აღარ დაჭხუდა თავუკვამ ოქროთი სავსე ზარკი. მიჭხუდა მაშინვე, რომ სელმწიფის ქალის ოინი იყო ესა, მაგრამ რას გააწყობდა. დარჩა ცარიელ-ტარიელი, ღარიბი. ბევრი იფიქრა ემაწვილმა, მაგრამ, რაკი ვეღარა მოისაზრარა, სთქვა, აღარ მეცხოვრება ამ ქალაქშიო, ადგა და სსვა ქალაქისაკენ წავიდა.

დათ. კილოსანიძე.

გეოგრაფიული ცნობანი.

(თარგმანი ინგლისურით)

(ზაგრძელება)

შ უ ა წ ე რ ტ ი ლ ე ბ ი .

მეორე დღეს ბიძია ბობი სათუჯსაოდ წაფიდა დაგუბებულს წუხლზე, რომელიც ფერმის უკან იყო ესოს შუა გულას. როდესაც ვილლი და ტომი შინისაკენ ბრუნდებოდნენ, დაინახეს თავიანთი მეგობარი და მივიდნენ, რომ ეუბრებინათ.

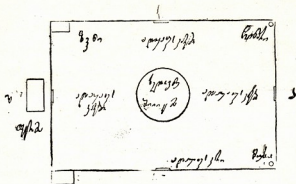
— აბა შევხედეთ, — მიუგო მან, — მინდოდა დამეხატა ეს უკანა ესო, სანამ თვეში ნეესკავს მოებებოდა.

— რა კარგი სურათია! — სთქვა ვილლიმ, — ფერმაც და ბოსელიც, ორივე გამოუვანელია შიგა!

— დასწყდით ახლა, — უთხრა ბიძია ბობმა. — აბა ვნახოთ, შეგიძლიანთ თუ არა იპოვნოთ ამ ნახატზედ ოთხი უმთავრესი წერტილი. აი, ეს ფერმის უკანა მხარეა. თქვენ იცით, რომ ეს გუბე ფერმ დან აღმოსავლეთისაკენ არის, ახლა ამისხენით, რომელ მხარეს არის გუბიდგან ფერმა?

— დასავლეთისაკენ, — სთქვა ტომმა.

— ნამდვილია, — უპასუხა ბიძია ბობმა. — ახლა, როდესაც ფერმა ჩვენგან მხარმარცხნივ არის და ჭისკარი პირდაპირ, უკანასკნელი მამ საით მხარესა მდებარეობს?

— ჩრდილოეთისაკენ, — უთხრა ვილლიმ.

— მეორე ჭისკარი, რომელიც ჩვენს უკან იმყოფება, სამხრეთისაკენ არის, მარჯვენა ჭისკარი აღმოსავლეთისაკენ, მარცხენა-კი დასავლეთისაკენ, — სთქვა ტომმა, — და გადის ფერმაში.

— კეთილი და ჰატიოსანი — მიუგო ბობმა — მინდა ახლა კიდევ განსწავლოთ რამდენიმე სხვა წერტილიც. აბა, შევხედეთ აიმ ალვის სეს, რომელიც ეზოს კუთხეში სდგას მარჯვენა კედელთანა და მითხარით, ამ გუბიდან რომელ მხარეს არის?

— ჩრდილოეთისაკენ, — მიუგო ვილლიმ, — რადგან ჩვენ წინ არის და ჩვენ-კი ჩრდილოეთისაკენ ვიუურებით.

— არა, აღმოსავლეთისაკენ არის, — სთქვა ტომმა, — რადგან ჩვენიდან მარჯვნივ არის.

— ორივენი მართალი ხართ, — დაამშვიდა ბიძია ბობმა, — ალვის სე ჩრდილოეთისაკენაც არის და აღმოსავლეთისაკენაც; ამიტომაც ვიტყვით სოლმე, ჩრდილოეთ-აღმოსავლეთისაკენ არისო. ჩრდილოეთ-აღმოსავლეთი არის ის წერტილი, რომე-

ლიც ნამდვილ ჩრდილოეთსა და ნამდვილ აღმოსავლეთს შუა იმყოფება.

მაშ სამხრეთ-აღმოსავლეთი ჭინიწავს ნახევარ გზას სამხრეთსა და აღმოსავლეთს შუა — იკითხა ვილლიმ.

— დიხს, ჩემო კარგო, — მიუგო ბიძია ბობბა, — აგრეთვე სამხრეთ-დასავლეთიც და ჩრდილოეთ-დასავლეთიც ნამდვილ სამხრეთს და დასავლეთსა და ჩრდილოეთ-დასავლეთის შუა იმყოფებიან. აი ეს წერტილები, სთქვა ბიძია ბობბა, და დასატა ჯვარედინათ რვა ხაზი. — ეს მინდორი ოთხკუთხია, — დაუმატა ბიძია ბობბა, — ერთი კუთხეთაგანი მიქცეულია ჩრდილოეთ-აღმოსავლეთისკენ, მეორე ჩრდილოეთ-დასავლეთისკენ, მესამე სამხრეთ-აღმოსავლეთისკენა და მეოთხეც სამხრეთ-დასავლეთისკენ. შეგიძლიანთ ახლა დამისახელოთ, რომელი რა კუთხეა?

— როგორ არა, შემიძლიან, — სთქვა ვილლიმ. — ალვის ხე არის ჩრდილოეთ-აღმოსავლეთის კუთხეში, თივის ბუდეული ჩრდილოეთ-დასავლეთისკენ.

— ძარ-თაღია, — უთხრა ბიძია ბობბა, — მუხის ხე სამხრეთ-აღმოსავლეთისკენ არის და ბუდეული სამხრეთ-დასავლეთისკენ. ვხედავ, რომ კარგად შეისწავლეთ ეს გაკვეთილი; წავიდეთ ახლა სახლში და ჩაი დაუღიოთ.

ზ ა მ რ ც ა ნ ე ბ ი.

1. კიკლი, კიკლი კიბესაო, სვარასნიანთ ციხესაო, კურდღელი გადმოძვარეო, აცმაცურებს უურებსაო.
2. ტუქი ცაღვესი ღოკინი მიგია.

ზამრცანა-ლექსი.

მე ჰაწია ბაღანა ვარ,
ენა და ფეხ-ბუდგმელი;
ვკდივარ მუდამ უმოძრაოდ,
უძუძური და უჭმელი.

ბაღლები თავს მევლებიან,
გულში მიკვრენ ძალი-ძაღა;
ღამით კაკანაში ვიქვარ,
რომ შეექცნენ ჩემით სუღა...

შემომტრფიან, დამთრევენ
სელით, მაგრამ სათაბაღა
ის არის, რომ ვერ ვახერხებ
სელა-ღაპარაკს... — (?)

თეო კანდე.

Հայուհի Գրա. Գրա.